

SILVIA BYSTRICĀNOVÁ
JAR, LETO, JESEŇ,
AGÁTA

Silvia Bystričanová

**Jar, leto, jeseň,
Agáta**

Silvia Bystričanová

**Jar, leto, jeseň,
Agáta**

sloart

Text © Silvia Bystričanová 2015
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2015

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-1342-0

*Túto knihu venujem všetkým, ktorí si dokážu
pripustiť možnosť nezaručenej spravodlivosti,
ktorú môžeme odvážne tušiť a trpezlivo sa na ňu
spoliehať. Knihu venujem čitateľom, ktorí si dokážu
pripustiť možnosť, že nie sú na svete prvýkrát.*

*„Verím. Ako verím, že vyšlo slnko,
nie preto, že ho vidím,
ale preto, že vďaka nemu vidím všetko ostatné.“
(Clive Staples Lewis)*

JESEŇ

O dvojčkách sa hovorí, že všetko prežívajú dvojnásobne a niektoré situácie sa im, nepochopiteľne, dejú v rovnakom čase. Karolína premýšľala, či sa ani bratovi nedarí zaspať a pohrávala sa s myšlienkou, že sa naňho pôjde pozrieť do vedľajšej izby. Bývali spolu v prenajatom byte už počas vysokej školy a neplánovane zotrvali v čudnom zväzku aj po skončení štúdia. Obom to svojím spôsobom vyhovovalo a zvyknutí na spolužitie nenachádzali dôvod meniť zaužívaný štýl života. V ich spoločnom byte panoval nezvyčajný pokoj a tolerancia, akú k sebe navzájom preukazujú len dvojčky, ktoré sa delili o jednu maternicu a spoločnosť toho druhého im neprekáža, ba práve naopak, posilňuje ich a dodáva im zvláštnu formu sebavedomia. Prehadzovala sa zboka nabok, spánok však neprichádzal, ani napriek tomu, že bola po namáhavom popoludní unavená. Posledný deň prázdnin strávila na bicykli a pulzujúca bolesť v lýtkach ju presviedčala, aby si zajtra do práce obula topánky na nízkom opätku. V kolektíve žien, kde nepriznane súťažili aj o letný pohľad telocvikára, jediného muža v pedagogickom zbore, nemalo význam budiť pozornosť, ktorá sa takmer vždy pretavila do zbytočnej závisi.

Vzrušenie zmiešané s nepokojom sa napokon podvolilo spánku, a keď prišiel vytúžený okamih, keď človek prestane vnímať svoje telo, nad myšlienkami už nemá moc a sluch sa ako posledný vytrvalec neochotne odovzdáva do ríše snov, zrazu ju nepripravenú prebral nečakaný buchtot. Prudko sa posadila a zmätene sa obzerala okolo seba. Vystrašená napínala sluch, ale žiadne zvuky už nepočula. V izbe zavládlo opäť ticho a len zrýchlený pulz ju utvrdil v tom, že sa jej to nesnívalo. Dlaňou pohladila malý vankúšik, ktorý ju nocami sprevádzal už roky, a zavrela oči. Klepot topánok v prázdnom byte nad nimi sa opäť rozlial po priestore, aby ju vydesenú vyhnal z postele. Naboso, s vankúšom pritisnutým na prsia otvorila potichu dvere na bratovej izbe.

„Nikolaj, vstávaj!“ nástojčivo zašepotala, zažala nočnú lampu a drgla ho do pleca, pripravená pritisnúť mu na ústa svoju dlaň.

Vydal zo seba akýsi nedefinovateľný zvuk, obrátil sa na druhý bok a ani sa neobťažoval otvoriť oči.

„Niki, počuješ?“ potiahla ho za ucho. „Niekto tam chodí! Asi zlodej.“

„Kde?“ neochotne sa oprel o lakte a započúval sa do nečakaných nočných zvukov.

Prstom veľavravne ukázala na strop a zahryzla si nervózne do spodnej pery.

„Karolína,“ venoval jej ospalý pohľad, „odkedy chodí zlodej v topánkach na opätkoch?“ nahlas vydýchol a opäť raz zapochyboval o sestrinom duševnom zdraví.

Karolínou ju oslovoval zvyčajne vtedy, keď jej chcel naznačiť, že ďalšia diskusia nie je vítaná a ona, poznajúc brata viac ako seba, vstala a mlčky odišla do svojej izby. Neochotne pripustila, že brat má pravdu a premýšľala, aký človek sa nastahuje do bytu uprostred hlbokej noci. Jej fantázia naplno pracovala a predstavovala si tie najhoršie možnosti. Bratom zahanbená vklzla pod paplón, zakryla sa až po nos a intenzívne vydychovala teplý vzduch pod prikrývkou, dúfajúc, že sa jej studené nohy rýchlo zohrejú. V takýchto chvíľach

túžila po partnerovi viac ako inokedy. Pritúliť sa. Mala pocit, že doteraz o ňu neprejavil záujem žiaden poriadny muž a túžila, čo bolo príčinou. Jej zádumčivosť vyvoláva zvláštny smútok. Smútok bez skleslosti, bez ľútosti či bezmocnej prázdnoty, smútok, v ktorom chýbal akýkoľvek náznak úsmevu a ktorý vlastne nebol naozajstným smútkom. Nikolaj jej tento stav občas pripomenul tým, že jej prstami nadvihol kútiky úst a teatrálné sa opýtal: „Haló, si doma?“

Brata milovala tým najčistejším spôsobom, no považovala ho za podivína a nepoužiteľného génia. Vyštudoval učiteľstvo hudobného umenia a hru na organe, ale nikdy nemal ambície, aby sa tomu venoval. Bol presvedčený, že je nemožné naučiť iného hrať na organe a pripustil jediné vysvetlenie. Nedá sa to naučiť, môžeme to žiakovi len pripomenúť.

S myšlienkou na brata zatvorila oči a úplne zabudla na kroky v byte nad nimi.

2

Vykĺzla z bytu len v pyžame, na ktoré si prehodila biely trenčkot s kockovanou podšívku, a potichu, aby nezobudila brata, zamkla dvere. S ľahkosťou zbehla po schodoch a na prízemí sa zrazila so žoviálnym susedom, ktorého pes jej ako vždy skočil prednými labami na stehná.

„Astor, fuj, nesmieš!“ povedal sused a potiahol psa za obojok.

„Pán sused, s týmto musíme niečo urobiť!“ dôrazne artikulovala, nenápadne cúvala a pritom nespúšťala oči zo slintajúceho psa.

„Ospravedlňujem sa, ale on to robí len vám. Asi z vás cíti silný estrogén.“

Pre istotu sa postavil medzi psa a vystrašenú susedu, o ktorej vedel, že je učiteľka.

„Aha, takže mám preventívne nosiť bratove slipy,“ ironicky poznamenala a zvrtila sa na odchod.

„Pod pyžamo sa predsa nenosí nič,“ slizko sa zasmial a dal jej náskok, pretože vedel, že Astor si ju vonku nájde.

Namrzene vybehla na ulicu, silnejšie si zatiahla opasok na trenčkote a vystavila tvár vetru, ktorý s príchodom septembra

citelne zosilnel. Často premýšľala o tom, aká je jeseň divná pani. Podmaní si prírodu a nechcene i náladu ľudí. Jar je ľuďmi dychtivo očakávaná, leto smiechom rozmaznávané, zima s rešpektom akceptovaná, ale jeseň, jeseň je iná. Magická. Milovala jeseň, pretože si boli v niečom nedefinovatelnom podobné. Jeseň je divná pani.

Bez úsmevu pozdravila v malej pekárni na rohu ulice a majiteľka, ktorá voňala droždím a hrozičkami, vložila bez opýtania každodennej zákazníkovi do papierového vrecúška šesť rožkov a jeden tvarohový koláč s posýpkou. Obdivovala presnosť, s akou mladá žena každé ráno navštevovala ich pekáreň, a zabávala sa na tom, ako maskuje pyžamo svetlom či plášťom. Ako dnes. Očividne mala vzťah k ranným rituálom, ktoré sa však nestali nutnou rutinou, ale vykonávala ich s radosťou, a to jej bolo na mladej žene veľmi sympatické. Kývla jej na pozdrav a cez výklad sa ešte pár minút so záujmom pozerala, ako odchádza.

Karolínu, prechádzajúcu ulicou, pochytila túžba vrátiť sa a opýtať sa predavačky, ako ju priatelia oslovujú. *Pozná ju z videnia už dlho a ani nepozná jej meno. Vzácná blízkosť cudzích.* Z myšlienok ju vytrhol štekot psa, ktorého majiteľ mal čo robiť, aby sa mu jeho miláčik nevytrhol a nerozbehol sa k nej. Astor. Mal ju nevysvetliteľne rád aj napriek jej odmietaniu, ktorým maskovala strach zo psov. Ukrytá za stromom neďaleko ich domu trpezlivo vyčkávala, kým obaja odídu. Nemala chuť na ďalšie uslintané stretnutie. Čas si krátila pozorovaním okien a neochotne pripustila, že nastal čas umyť aj tie ich. V pootvorenom okne na štvrtom poschodí ju zaujala tvár ženy, ktorá prášila biely obrus. Prášila ho dlho, akoby sa zbavovala storočného prachu. Karolína fascinovaná jej nápadne dlhými vlasmi a zvláštnou pokrývkou hlavy, podobnou tej, akú nosia ženy Amišov, sa dívala so zaklonenou hlavou do okien ešte dlho potom, ako sa neznáma stratila v šere svojho bytu. *Aký človek sa nastahuje do bytu uprostred hľbokej noci? Aký človek upratuje doma v klobúku?*

Pozrela sa na hodinky a zrýchlila krok. Dnes sa bude musieť Nikolaj naraňajkovať sám. Prvý deň chcela byť v škole prvá.

Nemala na to rozumný dôvod, jednoducho to tak chcela. V povznesenej nálade vybehla na tretie poschodie a rozospatý Nikolaj pri pohľade na sestru vchádzajúcu do bytu mohol len hádať, či sa takto teší na svojich nových žiakov alebo na kolegov. Možno aj na školníka, ktorý mal na všetko svoj názor, zásadne iný ako ostatní. Bol by však oveľa radšej, keby ju takúto rozžiarenu videl v spoločnosti muža, ktorý by ju mal rád.

Občas premýšľal, prečo sestra nikdy s nikým nechodila. Niežeby o ňu nemali muži záujem, ba práve naopak, ale akoby nemali odvahu prihovoriť sa jej. Akoby sa jej báli. Vzrušene sa na ňu dívali, keď mali istotu, že si ich pohľady nemôže všimnúť a často sa stávalo, že sa Nikolaja na sestru nenápadne vypytovali, ale vždy zostalo len pri slovách. Nerozumel tomu. Ich spoločný kamarát z detstva, s ktorým chodili aj na gymnázium a teraz je z neho kňaz, onehdy pri fľaši vína skonštatoval, že Karolínu zbalil by bol zázrak. A na zázrak treba vedieť čakať.

Všetko je pre niekoho zázrakom, pre každého je niečo zázrak.

Tolko kytíc a bonboniér nedostala ani na konci školského roka. Rodičia predvídavo zakrývali pozornosťami prešľapy svojich potomkov a tajne dúfali, že pohľad na kvety jej zastrie zrak aspoň na pár dní, kým deti prekonajú letnú zvlčilosť. Mala svoju prácu rada a nikdy vedenie školy podlízavo neprosila o triedu premiantov. Jednotky v škole neznamenajú jednotky v živote. Praxou zistila, že žiaci, ktorí neprekypujú bravúrnymi vedomosťami, majú iné kvality. Boli k nej zvláštne pozorní, vynaliezaví a vládla medzi nimi atmosféra, ktorú nemožno zažiť v triedach, kde sa súťažá o prvenstvo. O prvenstvo v čomkoľvek. Očami prebehla po svojich ôsmakoch, ktorých zdedila po učiteľke s častými záchvatmi žľčníka a nekonečnými ponosami, akú problémovú triedu jej riaditeľka dala. Pohľadom sa pristavila pri chlapcovi v poslednej lavici. Pozeral sa na ňu inak ako ostatní. V jeho pohľade nebolo nič drzé, ale už teraz vedela, že je to žiak, o ktorom sa vlni v zborovni často hovorilo. Tušila, že ak si získa jeho, on presvedčí ostatných. Takéto deti to mali v očiach. Priťahovali pozornosť rovesníkov a zároveň nevysvetliteľne iritovali učiteľov, čím sa stávali akýmsi bleskozvodom všetkého zlého. Voči tejto nepochopiteľnej

nespravodlivosti sa tieto deti nikdy nebúrili, vnímali ju ako niečo potrebné, akoby ju vyžadovali od života pre vlastný duševný rozvoj. Ľudský bleskozvod si ju ticho skenoval a usmieval sa. Pripomínal jej brata. Tiež mal vlastný bohatý svet, do ktorého ostatných nerád púšťal.

„Volám sa Karolína Hegerová a som vaša triedna. Budem vás učiť slovenský jazyk, literatúru a etickú výchovu.“ Snažila sa, aby mala pevný hlas a vystretý chrbát, pretože vedela, že prvý dojem už nikdy nevráti.

Hltali ju zvedavými očami a ona sa nebránila. Vyhľadávala očný kontakt a túžila sa o nich dozvedieť viac. Kto sú, čo si o sebe myslia, čím chcú byť a čím všetkým si prešli. Ľudské príbehy, ktorých sa práve stáva súčasťou. To bol dôvod, prečo sa stala učiteľkou. Túžila ovplyvniť životy mnohých, akoby jej bolo málo mať v rukách len vlastný život. Nikolaj neraz prehane vyhlasoval, že chce byť zodpovedná a mať kontrolu nad výchovou všetkých detí v meste.

Deň plynul podľa jej predstáv a očakávaní. Pedagogický zbor vytiahol zo skríň najlepšie oblečenie, začínajúce učiteľky mali na tvárach odhodlaný a jemne nervózny úsmev a staršie kolegyne, ktorým do dôchodku chýbal rok či dva, gánili na každého bez ohľadu na vek a pohlavie. Sľúbila si, že nedopusť, aby jej učiteľovanie prešlo až do tejto poslednej fázy a bola rozhodnutá odísť zo školstva v okamihu, keď ju práca prestane tešiť. Dnes očakávala ešte ďalší dôvod na radosť. Po práci ju pozval na kávu do svojho kabinetu kolega telocvikár. Trochu ju zamrzelo, že ju nepozval do kaviarne alebo na poslednú zmrzlinu v tomto roku. Neznášala totiž pach bežeckých tretier, ktoré nezmyselne skladoval práve v kabinete. Nemohla povedať, že by sa jej významnejšie páčil, ale dalo sa s ním aspoň príjemne porozprávať, a nielen o škole. Za jej súhlasom však bol predovšetkým fakt, že si čoraz zreteľnejšie uvedomovala, že už nemá toľko času vyberať si a čoraz častejšie sa pristihla pri myšlienke na dieťa.

Vraj sa najkrajšie deti rodia dvadsaťtiročným matkám a najmúdrejšie tridsaťpäťročným. To druhé by si mohla stihnúť len

vtedy, ak by si sa s ním vyspala ešte tento mesiac. Tak vidíš, Karolínka-Linka, mala si si nájsť rovnocenného partnera už počas vysokej školy a teraz si nemusela premýšľať o tom, aké ti ešte zostávajú možnosti. Mala si pocit, že by ťa frajer odpútaval od učenia. Možno. Možno nie. Hm. Boli takí nedospelí. A hluchí. To je už minulosť a čo teraz? V školstve nájdeš akurát tak učiteľa alebo údržbára. Hm. Skvelá vyhládka. Už je neskoro sťažovať si! Buď rada, že telocvikár o teba prejavil záujem. Pozri, koľko single žien žije v meste! Pozri sa, akú máš v zborovni konkurenciu! Všetky by ho brali. Niektoré síce len ako milenca, ale brali by ho všetkými desiatimi. Nепreberaj! Tento aspoň nie je hlúpy, má krásny úsmev a ešte dosť vlasov, to by ti mohlo stačiť. Ja viem, pred pár rokmi by si si ho ani nevšimla. Hm. Ale on si všimol teba, to pre dnešný deň stačí.

Po krátkom zaváhaní zaklopala na dvere kabinetu a vošla s úsmevom, pre ktorý sa náhle rozhodla.

„Poď, práve zalievam kávu,“ bez ostychu si ju premeral a usmial sa elmexovým úsmevom.

„Spokojný?“ Bez vyzvania sa posadila do jediného kresla v kabinete a nedala mu inú možnosť, ako si sadnúť na rozheganú stoličku za stolom, na ktorom nikto nikdy nepísal.

„S čím?“ Položil pred ňu takmer dvojdecovú kávu v hlinenom hrnčeku, akú pijú len učiteľia a dedinskí dôchodcovia.

„S tým, čo vidíš.“

„Keby som nebol spokojný, nesediš tu. Niektoré učiteľky vedia počas prázdnin neuveriteľne pribrať, ale teba sa to, našťastie, netýka.“ S rukami za hlavou sa seabedome vystrel na stoličke a neustále sa usmieval.

„A čo učiteľia? Čo sa deje počas prázdnin s učiteľmi?“ opýtala sa, aj keď ju to nezaujímalo, len chcela, aby mu aspoň na okamih zmizol z tváre úsmev naučený pred zrkadlom.

„Ako s ktorými. Ja som chytal bronz a užíval si plachtenie. Brat mal požičanú plachetnicu, tak sme preskúmali najkrajšie destinácie v Chorvátsku. Na jar som si naplánoval kapitánsky kurz.“

„Nič pre mňa, more nemusím. Mám kinetózu. Dvíha sa mi žalúdok aj vtedy, keď len nehybne ležím na pláži. Príliv a odliv cítim aj v hotelovej izbe.“

„Naozaj?“ Pozrel sa na ňu ako na niečo nedokonalé a Karolína v jeho očiach zachytila náznak zvláštneho pohrdania.

„Už musím ísť,“ prudko vstala.

„Počkaj, ešte si mi nepovedala, kde si bola cez letné prázdniny,“ vyšportovaným telom ju zatlačil k stene a priblížil svoju tvár len niekoľko centimetrov od jej.

„Pusť ma,“ plytko dýchajúc odvrátila pohľad i tvár, „takto to nechcem!“

Mlčal, nemal v úmysle pustiť ju, pretože mu imponoval jej vzdor a nezvyklý chlad, na ktorý nebol zvyknutý a ktorý ho dráždil. Ženy sa v jeho spoločnosti zvyčajne afektovane smiali a predvádzali tie najvábivejšie úsmevy. Karolína nie. Bola iná ako ženy, s ktorými sa doteraz stretával.

„Nemala som sem vôbec chodiť. Bol to omyl. Veľký omyl,“ zdôraznila, našpúlila namaľované pery a príkro sa na neho pozrela.

Jej múdre oči mu pripomínali oči jeho prvej lásky a možno to bol dôvod, prečo po nej tak urputne túžil. Bola bystrá natoľko, že nepotrebovala používať ženské zbrane a zaujala muža tým, že vždy bola sama sebou. Bola spokojná s tým, ako vyzerať, nemala problém povedať, čo si myslí. Spokojnosť otvára bránu ku kráse. Chvíľu ešte bojovali o to, kto dlhšie vydrží neuhnúť pohľadom, ale potom to vzdal. *Prehrať boj, neznamená prehrať celú vojnu*, pomyslel si.

„Tak choď,“ uvoľnil jej cestu. „Mám na teba celý školský rok,“ potichu dodal, keď zavrela dvere na kabinete.

Nemala dôvod ponáhľať sa domov. Nikolaj bol v práci a ona nechcela byť sama. V zborovni započula, že sa niektoré kolegyně chystajú do neďalekej cukrárne, ale počúvať nekonečné reči o podhodnotených platoch, čoraz nezvládnuteľnejších žiakoch a o dokonalých učiteľských deťoch nemala najmenšiu chuť. Obzrela sa okolo seba, akoby hľadala niekoho či niečo, čo nasmeruje jej popoludnie a pousmiala sa. V školskom parku sa týčil obrovský gaštan obsypaný nielen gaštanmi, ale aj chlapcami z jej triedy. Netušila, ako zareagujú na jej spoločnosť, ale verila v ich ešte stále detskú zvedavosť.

„Ahojte, chlapci! Zbierate gaštany?“ *Hlúpa otázka, vidíš predsa, čo robia.* Dlaňou si zatienila oči a čítala z ich tvári prekvapenie. Takmer všetci ihneď skočili do trávy ako prezreté gaštany, vzali tašky a spolu s pozdravom zmizli ako gáfor. Len jeden zostal s pobaveným úsmevom sedieť na konári a hompáľal nohami. Triedny bleskozvod.

„Ak si dobre pamätám, ty si Ondrej.“

„Ondrej je môj otec, ja som Ondro,“ skočil zo stromu priamo k jej nohám. Páčila sa mu. Bola v jeho očiach iná ako ostatné učiteľky.